

ORNITHOFAUNISZTIKAI ADATOK CSÁKÁNYDOROSZLÓBÓL

Írta : Csaba József

Notes on the Birds of Csákánydoroszló (Western-Hungary)

by J. Csaba

Vas megye nyugati szélén, a Rába völgyében elterülő Csákánydoroszló, különösen vízimadarokban nagyon szegény. A még 50—60 év előtti vadvizek úgyszólván mind kiszáradtak, a nagyobb réteket felszántották, de az erdőség jelenlegi állapota sem alkalmas arra, hogy ott a madarak nagyobb számban fészkelhessenek. Néhány faunisztikai adat a község területéről :

Plegadis f. falcinellus L. Mindössze egy ízben, 1920 nyarán fordult elő a csákánydoroszlói Holt-Rábánál, amikor is hosszabb ideig tartózkodott itt és a szomszédos felsőmaráci „Himfai bozót”-ban egy kisebb csapatuk.

Colymbus stellatus Pontopp. A Rábának csákánydoroszlói szakaszán 1927. december 4-én 2 példányt, — gasztonyi szakaszán pedig 1932. november 18-án 1 példányt lőttek.

Ciconia nigra L. 1939. április 27-től május 13-ig a Rábánál tartózkodott egy példány. 1950. április végén pedig a tótfalusi major alatti csákánydoroszlói réteken is látható volt néhány napon át egy fekete gólya.

Emberiza hortulana L. Csak egy ízben észleltem, mégpedig egy darabot : 1950. április 29-én a falu melletti berekben.

Tringa erythropus Pall. A Rába homokos öntésén 1950. május 7-én láttam egy példányt.

Hippolais i. icterina Vieill. 1939. szeptember 7-én gyümölcsösben láttam egy példányt.

Chlidonias n. nigra L. A falun átfolyó Vöröspatak esurgóján 1936. május 20-án négy példány mutatkozott átvonulóban.

Carduelis c. cannabina L. Ritkábban előforduló téli vendég Csákánydoroszlóban. Nyáron csak egyszer észleltem : 1952. június 12-én ház melletti élsővényben költött.

Egretta g. garzetta L. Egyetlen előfordulási adatom van a község területéről : 1953. évi május 3-án a Rábánál láttam egy ♀-t.

Egretta a. alba L. Csákánydoroszló legritkább madarai közé számíthatjuk. Az első példány, egy fiatal : 1952. augusztus 2-án mutatkozott a Rábánál. Ugyanitt 1952. november 22-től december 10-ig 3 db tartózkodott. Még akkor is itt voltak, amikor hó lepte a földet és a Rába szélei már befagytak.

Parus cristatus mitratus Brehm. Gyakori téli vendég. A költés időszakából nem sok adatunk van csákánydoroszlói előfordulásáról. 1935. augusztus

25-én a Felsőerdőn 2 öreg és 1 fiatal példányt láttam. 1936. június 1-én a Gövecses erdőben repülés fiókákat etető búboscingeket észleltem. 1933. május 25-én a vár előtti lucfenyőn mutatkozott egy példány, míg 1950. május 8-án az erdőben költött. 1953. június 4-én párban láttam a Felsőerdőn. *Id. Molnár Lajostól* nyert értesülesem szerint 1935. évben Molnarszezsődön is fészkelte.

Tetrao u. urogallus L. Első adatunk az 1900. év körüli időből való, amikor is egy ♀-t lóttek a Felsőerdőn. Hosszú évek múltán, csak 1932 őszén került szem elé a másik példány. Ez ♂ volt. (Ugyanebben az esztendőben a szomszédos Iváncon egy ♀-t láttak.) Utoljára Csákánydoroszlóban, a várkertben, 1944. április 4-én mutatkozott egy ♀. Valószínű, hogy a közeli szalafői (Őrség) erdőből származnak a nálunk ritkán előforduló példányok. Ott ugyanis még évekkel ezelőtt megfelelő védelemben részesültek, úgyhogy számuk szépen szaporodott. Állítólag 1945. évben 37 db volt a szalafői siketfajd-állomány.

Scelopax r. rusticola L. Több adat bizonyítja itteni szórványos fészkelését: 1920 nyarán a Felsőerdőn még repülni nem tudó fiókákat találtak; 1921. évben a Vadaskertben, 1922. évben a Kanicsár erdőben költött; 1942-ben a Fintyában 2 tojásból álló fészkalj; 1947. évben a Felsőerdőn 4 tojását költötte; 1951. július 2-án az erdészlak közvetlen közelében 2 fiókája kelt. Egyéb Vas megyei adatok: 1922 körül Ispánkon költött; 1945. évben pedig Szalafőn; 1952. július 28-án az ivánci erdőben egy fiókát fogtak.

Regulus r. regulus L. Gyakori téli vendég. A költési időszak alatt ritkán mutatkozik. Így előfordult: 1931. április 10-én. 1935. április 7-én a várkertben fészket épített. Ez a pár többszöri kísérlet után csak augusztus 24-én tudott itt fiókákat nevelni. Később, 1938. április 3-tól május 16-ig a várkertben ismét párban találtam, de fészükre nem akadtam.

Regulus i. ignicapillus Temm. Csak egyszer akadtam egy példányára: 1935. március 25-én a Fintya lucfenyőin.

Loxia c. curvirostra L. Évtizedekkel ezelőtt állítólag költött Csákánydoroszlóban, de az ezt igazoló bizonyítékok nem állnak rendelkezésünkre. Az 1935/1936. évi invázió alkalmával augusztus közepétől május 21-ig több, kisebb-nagyobb csapatban tartózkodtak az erdő fenyveseiben, valamint a várkert lucfenyőin és a falu belterületén egyaránt. Két év múlva, 1938. július 5-én 20—25 db. mutatkozott a vadaskert erdei fenyőin. Ezek még 17-én is itt tartózkodtak. Ugyanebben az évben augusztus 30-án 15 tagból álló csapatukat találtam a várkertben. 1930. november 30-án 1 ♂, december 1-én 1—1 ♂ és ♀, december 2-án 1 ♀ került szem elé.

Bombycilla g. garrulus L. Ritkább téli vendég. Első ízben 1924. január 9-én észleltem 5 példányt. Előfordult még: 1932. december 8-án 8 db; 1933. január 2-án 1 ♂, február 26-án 8 db.; 1944. február 20-tól március 3-ig 48 tagból álló csapat; 1946. december 29-én 10 db; 1947. január 30-tól február 17-ig több kisebb-nagyobb csapat tartózkodott a községben, ahol a japánakac termését eszegették. A legnagyobb csapat kb. 200 példányból állott. Legutóbb 1949. február 12-től március 7-ig mutatkozott: 15—20 db.

Dryocopus m. martius L. Leginkább szeptembertől márciusig láthatók. Költési idő alatt csak nagy ritkán mutatkoznak. 1950. május 8-án az erdész-lak mellett, öreg odvas bükkfában költött.

Streptopelia d. decaocto Friv. Az első példány 1941. évi április 23-án mutatkozott. Számuk egyre szaporodik, úgyhogy 1952. évben már 5—6 pár költött. Itt említem meg, hogy Szombathelyen 1939. július 4-én észleltem az elsőt, míg a közeli Körmenten ifj. *Molnár Lajos* 1940. május végén fűkákait etető balkáni gerlét látott.

Corvus c. corone L. Az első példányt 1936. május 31-én észleltem. Következő évben 1937. október 10-én ismét mutatkozott egy, dolmányosvarjú társaságában. 1938. március 3-án szarkák között láttam; április 21-én a Berekben *Corvus corone* × *cornix*-szal párban mutatkozott, sőt április 24-én megtaláltam fészüküket is, 14—16 m magasan, gyertyánfán. Április 26-án a kormosvarjú és dolmányosvarjú házasságából származó 5 tojásból álló fészekaljat valaki leszedte. Sikerült kinyomoznom az erősen kotlott tojások sorsát és megszereztem azokat. Egyik tojást teljesen szétörték. Többinek méretei: 38 × 28,50; 41 × 28,50; 42 × 28,50; 37,50 × 28,25. Később május 3-án a kormosvarjút még láttam két dolmányosvarjú társaságában, sőt május 15-én és szeptember 7-én ismételten szemem elé került. Láttam még 1939. március 14-én, 15-én; április 9-én, 10-én; május 20-án, mindannyiszor dolmányosvarjú társaságában. 1941. január 9-én a várkert fácanetetőjénél egyet elejtettek. Ez a példány jelenleg a körmendi Állami Általános Leányiskola gyűjteményében van elhelyezve, s *id. Molnár Lajos* szerint nem tipikus *Corvus c. corone* L., hanem a kormosvarjú és a dolmányosvarjú koreasa. Később még 1947. március 25-én és 1948. február 28-án mutatkozott egy-egy darab. Valószínűnek tarthatjuk, hogy úgy ezek, mint a korábban megfigyelt többi csákánydoroszlói példány is kores.

Nucifraga c. caryocatactes L. Három éven át mutatkoztak az erdőn, kisebb-nagyobb számban: 1947. szeptember 3-án 7 db, 16-án 11 db, 17-én 1 db, 22-én 9 db; 1948. aug. 13-án 17—18 db; 1952. szeptember 15-én 20—25 db.

Rallus a. aquaticus L. Ritka vendég, mely itt nem költ. Egy-egy példány előfordult: 1936. november 29-én és 1951. június 22-én az akkori árvíz alkalmával a Vöröspatakon.

Dryobates syriacus balcanicus Gengl. et Stres. 1953. április 12-én ♂-et és ♀-t figyeltem meg. A madarakat, melyek feltűnően bizalmasan viselkedtek: gyümölcsösben találtam.

Remiz p. pendulinus L. Ritka fészkelő a Rába füzéseiben. Egy pár költött 1952. évben. Ezt megelőzőleg két pár 1929. évben is fészkelte.

Előfordult még a Rábánál: *Mergus albellus* L. 1928. december 26-án 4 db, *Mergus serrator* L. 1939. november 21-én 1 ♀, *Spatula clypeata* L. 1952. december 14-én 1 ♀, *Anas a. acuta* L. 1920. 1 db, *Nyroca f. ferina* L. 1924. március 23-án 3 ♂♂ és 5 ♀♀, 1928. március 17-én 1 db, *Nyroca n. nyroca* L. 1929. január 6-án 1 db, *Bucephala c. clangula* L. 1928. december 26-án 5 db, *Anas penelope* L. 1929. február 8-án több példány, *Nyroca fuligula* L. 1929. február 17-én 1 db.